

РОЛЬ СОЦІАЛЬНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ У ПІДВИЩЕННІ ЕФЕКТИВНОСТІ РОЗВИТКУ АГРАРНИХ ПІДПРИЄМСТВ

***ІГНАТЕНКО М.М., Д.Е.Н., ПРОФЕСОР,
ДВНЗ «ПЕРЕЯСЛАВ-ХМЕЛЬНИЦЬКИЙ ДПУ
ІМЕНІ ГРИГОРІЯ СКОВОРОДИ»***

Протягом останніх років все більше уваги приділяється формуванню та популяризації соціальної відповідальності як одного з напрямів підвищення добробуту суспільства. Так, ООН під час формування щорічного звіту «Про людський розвиток» все частіше акцентує увагу не тільки на матеріальних показниках діяльності, але й на показниках соціально-екологічного спрямування (екологічна та соціальна сталість). Щодо підприємств України, то рівень розвитку їх соціальної відповідальності знаходиться на досить низькому рівні.

Разом з тим, останніми роками спостерігається деяка активізація стосовно неї, особливо на рівні суб'єктів господарювання сільського господарства. Так, варто відзначити прояви соціальної відповідальності на таких аграрних підприємствах, як «Кернел», «Нібулон», «Астарт-Київ», «Монсанто Україна», «Миронівський хлібопродукт». Це свідчить про те, що соціальна відповідальність має місце на рівні великого агробізнесу і в перспективі мусить набути ще більшого поширення відповідно до міжнародної практики.

Суб'єкти господарювання агросфери є важливими системо- й бюджетотворюючими елементами національної економіки [1, с. 154]. Їх частка у структурі ВВП на початок 2018 р. становила 10,3 %. Агроформуваннями було вироблено 15,0 млрд. дол. валової доданої вартості. Агропереробні та харчові підприємства займали понад 26,0 % у структурі обробної галузі, обійшовши підприємства металургії. На кінець 2017 р. обсяг експорту продукції вітчизняних агроформувань досяг 17,1 млрд. дол. або 26,0 % у його загальному обсязі.

Проте конкурентний потенціал аграрної сфери економіки використовується не достатньо. Її суб'єкти господарювання займають у структурі ВВП у 2,0-3,0 разів меншу частку, ніж у співставних за ресурсами Франції, Аргентині, Канаді, Австралії. В розрахунку на 1 зайнятого та на 100 га земель виробляється значно менше продукції, ніж у країнах Євросоюзу.

Це вказує на проблеми соціальної відповідальності та наявний потенціал для їх вирішення. Крім того, за межею бідності знаходиться 16,8% сільських домогосподарств, у 48,8 % з них сукупні витрати не

перевищують прожиткового мінімуму. Для села характерна демографічна криза, скорочення населення за останні 10 років до 2,0 млн. осіб. Серед сільських жителів у віці 16-59 років 2,9 млн. осіб або кожний 3-й не працювали і не навчалися. Кількість зайнятих в аграрних підприємствах продовжує зменшуватися.

У виробництві продуктів харчування країни присутні найбільші світові продовольчі корпорації, підприємства із змішаним капіталом. Ними здійснюються значні інвестиції; ініціюються процеси концентрації й моноспеціалізації виробництва; капіталізації і корпоратизації, вивіз капіталів [2, с. 142]. Вони демонструють приклади соціальної відповідальності відносно власного персоналу, споживачів, інвесторів та акціонерів, маючи високий рівень рентабельності та дохідності виробництва.

Малі та середні аграрні підприємства часто показують від'ємні значення рентабельності, отже, мають недостатні фінансові джерела для соціальної відповідальності. Загалом, на добровільну діяльність виділяється у межах 1,5-2,5 % прибутків агроформувань. Її основними напрямками є відповідальність за основне виробництво, сплата податків, турбота про власний персонал, екологізація діяльності, зовнішня добровільність [3, с. 297]. Вони реалізуються у формах оптимізації бізнес-процесів та впровадження інновацій в основне виробництво.

Велике значення надається заходам зниження собівартості, розширення асортименту, підвищення якості продовольчої продукції та її доступності для споживачів; мотивації та інноваційного навчання персоналу; участі в екологічних програмах та проектах; меценатству, волонтерству, фандрайзингу тощо [3, с. 129]. При цьому механізми державної підтримки пріоритетних інноваційно-інвестиційних проектів, інфраструктурного забезпечення інтеграційних процесів суб'єктів господарювання агросфери, стандартизації та сертифікації продовольчих товарів на якість і екологічну безпеку використовуються недостатньо.

Література.

1. Шаповал В.М. Соціальна відповідальність бізнесу в структурі управління економікою. Дніпропетровськ: ДВНЗ "НГУ", 2011. 357 с.
2. Ігнатенко М.М. Стратегії та механізми управління розвитком соціальної відповідальності суб'єктів господарювання аграрної сфери економіки: монографія. Херсон: Айлант, 2015. 470 с.
3. Ignatenko M.M., Novak N.P. Development of regional programs for the development of agrarian enterprises with organic production on the basis of the European and international experience. *Baltic Journal of Economic Studies*. Vol. 4, No. 4. 2018. С. 126-133.